

FORÅR, HAVNYMFE OG KONGEKONCERT

Mendelssohns musikalske fortælling om den havfrueliggende fe, Melusine (1833), emmer af trylleri og vandets rislen, alt imens Schumanns første symfoni, Forårssymfonien (1841) vitterlig har en iboende optimisme, skrevet umiddelbart efter, at det endelig lykkedes Schumann at få sin elskede Clara. Antonin Dvořáks cellokoncert (1894-95) er 'kongekonzerten' og stammer fra solistens eget fødeland. Odense Symfoniorkesters 1. solocellist, Michaela Fukačová, fortæller om sit intense forhold til koncerten.

Gode lapper

"Jeg husker Dvořáks cellokoncert hjemme med bedstefars cello: Vi havde en LP, som jeg elskede: Jeg sad med celloen og lod, som om jeg spillede", fortæller Michaela, der var begyndt med klaver, og skiftet til cello kom sent: "Jeg gik i 8. klasse, men fremtiden tegnede ikke lys. I det kommunistiske Tjekkioslovakiet skulle man have point for at gå på gymnasium, men mine forældre var ikke partimedlemmer, og min far var blacklistet efter negative udtalelser imod den sovjetiske invasion og måtte hverken publicere eller undervise. Mine forældre vidste derfor, at jeg ikke kunne komme på gymnasiet. Konservatoriet var

da en mulighed, fordi man her tog pointsystemet mere afslappet. Men så skulle jeg også vælge et mere fremtids-sikkert orkesterinstrument, og celloen kom på tale. Mine forældre inviterede en cellist fra Den Tjekkiske Filharmonihjem for at se mig an: Sikke gode lapper! udbød han, imens jeg som 13-årig ønskede mig feminine hænder!", griner Michaela, "I dag er jeg glad for mine "lapper", og det viste sig hurtigt, at celloen og jeg passede sammen, for bare i løbet af det første år var jeg klar til konservatoriet".

Dvořák med plastre

"På konservatoriet plagede jeg om at spille Dvořáks cellokoncert. Men min lærer gav mig tekniske øvelser, der gjorde mig helt trist. Læreren sagde, at øvelserne faktisk var sværere end Dvořák, hvilket ikke fik mig til at plage mindre. Efter fire år på konservatoriet skulle jeg til en konkurrence og blev overrasket over at komme i finalen, hvor man skulle spille hele Dvořáks cellokoncert. Jeg var slet ikke klar, så jeg sad hele natten og spillede til sidst med plastre på fingrene. Så ondt gjorde det! I dag kan jeg næsten ikke forstå, at det var muligt, men det gik fint, og jeg fik en 2. plads. Lige siden har cellokoncerten fulgt mig: Til min debutkoncert og senere ved min debut fra Prag Akademiet, og den har været med på markante tidspunkter i mit liv: I knap to år havde jeg en "frossen" skulder og var væk fra Odense Symfoniorkester og måtte også aflyse alle solokoncerter. Mirakuløst fik en kropsterapeut, Ole Føli, gang i min arm igen et par uger inden den planlagte operation. Så begyndte genoptræningen, og få uger før jeg skulle i gang, ringede min mor fra Tjekkiet: Om jeg vidste, at jeg var på plakaten og skulle spille Dvořáks cellokoncert til en stor åbningskoncert ved en festival? Det måtte være en fejl. Jeg havde aflyst alt, men agenturet bekræftede det. Jeg havde bare aldrig modtaget kontrakten. Det var et dilemma: Jeg havde få uger til at komme i Dvořák-form samtidig med, at jeg skulle bede mig fri fra mit orkester den allerførste uge efter pausen. Det endte med, at jeg købte mig en enkelt dag fri, hvorpå min mand kørte mig til Tjekkiet den ene nat og tilbage næste nat efter koncerten, så jeg kunne være klar til orkesterprøve i Odense næste morgen. Det blev én af mine bedste Dvořák-koncerter med mange glædestårer – efter alle årene uden cello. Nogle gange går koncerter imod alle odds bedst. Jeg husker også en episode i Odense, hvor vi pludselig manglede en solist, og dagen før koncerten ringede orkestret: Om jeg kunne spille Dvořák næste aften? Selvfølgelig har jeg den på rygraden, men min vejrfølsomme cello var slet ikke tip-top, og jeg måtte bruge natten på at udskifte bl.a. strenge på den. Næste dag var jeg jo træt! Men det blev en god, intens koncert.

Symfonisk kammermusik

"Dvořáks cellokoncert er en af de mest udfordrende cellokoncerter, ikke kun teknisk set, men især pga. dens krav til stor celloklang. Den er instrumenteret meget rigt

MICHAELA FUKAČOVÁ

Jeg bliver påvirket af alt det, der sker i verden... og så længe jeg efter at udtrykke mine følelser i musik.

Robert Schumann

symfonisk, og det sker ofte, at balancen mellem solist og orkester bliver et problem. Med mindre dirigenten er klar over dette og kan få orkestret til at akkompagnere maksimalt følsomt, kan det nemt blive til en cello "pantomime", smiler Michaela.

Michaela fortæller om den legendariske cellist Mstislav Rostropovich: "Han overtog rollen som dirigent ved prøven. Noget, ikke mange kan tillade sig, men han instruerede hver instrumentgruppe i orkestret; besluttede, hvilke pulte af strygere der skulle spille hvornår og reducerede efter behov for at lave det gennemsigtigt. Til prøven spillede han så svagt, at man tvivlede på, at det var den berømte cellist, men det var helt bevidst: Han ville høre alt i orkestret og var kun fokuseret på akkompagnement. Først til koncerten koncentrerede han sig om sit eget spil".

Big Bang

Michaela giftede sig med en dansk musiker og flyttede hertil i 1985. To år efter fik hun et gennembrud, da hun vandt 4. plads ved Tjajkovskij konkurrencen i Moskva. I kølvandet på den kom en anden begivenhed: Mødet med Rostropovich. "Jeg ville til en Rostropovich-konkurrence i Paris. Mine russiske venner sagde, at det var uhørt at stille op uden at have prøvespillet for ham. Jeg lyttede til dem og kontaktede ham. Han havde travlt og lød uinteresseret, men jeg fik mulighed for at spille 10 minutter for ham i Hamburg i en pause mellem prøve og koncert. Lidt tvært sagde han: Du kan jo det hele! Hvad skal du med mig?! Men jeg ville mere, så da journalister skulle interviewe ham, kunne jeg hjælpe med at oversætte til russisk. Han inviterede mig til at spille mere, og jeg begyndte at få timer og var altid parat til at tage af sted, når han var i nærheden. Han var min sidste lærer. Timer hos ham handlede mere om musik og livet generelt end om cellospil. Han var nok det mest fascinerende fænomen, jeg kom tæt på: Fuld af energi, inspiration, indsigt og

kærlighed. Jeg er dybt taknemlig over at have oplevet og lært af ham. Gennem ham har jeg åbnet mig for et ideal, hvor alt i højere grad handler om at tjene komponisten og musikken selv. Jeg arbejdede også på at få større klang. Rostropovich åbnede en flaske champagne og bad mig tage proppen og ramme et stort billede i den modsatte ende af lokalet. Jeg ramte, og han spurgte: Hvorfor ramte du? Fordi jeg ville, svarede jeg, hvorpå han sagde: Sådan er det også med din bue-arm: Vil du have større klang, skal du først høre klangen i dig, og armen finder selv vej". For mig åbnede Rostropovich forbindelsen til mine egne idealer. Jeg har ikke søgt flere lærere siden, da jeg har erfaret, at alle svar og muligheder lå ubegrænset i mig selv".

Fyn er fin

Michaela bor i dag med mand (også cellist i Odense Symfoniorkester) og børn i nærheden af Kerteminde. "Det var en omvæltning at slå sig ned i en lille landsby på Fyn, men jeg længtes efter et stabilt udgangspunkt efter min raketstart af en solokarriere med koncertrejser og hoteller kloden rundt. Den smukke natur har hjulpet mig med at genfinde min indre fred og stilhed. I dag kan jeg næsten ikke forestille mig at bo i byen. Jeg bliver aldrig træt af at kigge på træer, fugle og himlen". At Michaela er glad for natur ses på hendes fotografier. I årene uden cello tog hun fotos i Kerteminde omegn. "Jeg er ikke nået længere end til natur og undgår civilisation. Kommer der en vindmølle med, retoucherer jeg den," griner Michaela og slutter, "Jeg er amatør fotograf, og indimellem er jeg heldig. En professionel leger ikke med tilfældigheder men har en perfekt vision – en proces jeg kender fra musikken".

Programnote af Rie Koch

FOTO: MICHAELA FUKAČOVÁ (<http://micha662.wix.com/michaelafukacova>)